

підлітків вважають надто низький зріст. Також і значна частина опитаних дівчат не погодилися би зустрічатися з хлопцем, нижчим за них зростом. Щодо атлетичності статури, то тут тенденції не такі виражені. Однак, більшість дівчат і хлопців визнали, що для юнака надмірна худорлявість є скоріше недоліком, аніж привабливою рисою. Це ж саме можна зазначити по відношенню до надмірно високого зросту. Цей фізичний параметр визначили як негативний для обох статей більшість опитаних підлітків [4].

Отже, на основі всього вищезазначеного можна зауважити, що оцінка власного фізичного Я займає одне з вагомих місць у «Я – концепції» підлітків. Усвідомлюючи свої розумові здібності, вік, гендерну ідентичність, сексуальність, підліток формує у своїй уяві образ власного тіла і особистісне ставлення до його фізичних параметрів. І саме від вміння сприймати себе об'єктивно та доброзичливо, усвідомлювати свої достоїнства і працювати над недоліками, залежить його успішність на шляху до зрілості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кожалиева Ч. Б. Особенности становления «образа Я» у умственно отсталых подростков : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.08. М., 1995. 16 с.
2. Кон И. С. В поисках себя: Личность и её самосознание. М.: Политиздат, 1984. 335 с.
3. Моляко Р.В. Образ фізичного Я: становлення та деформації у пацієнтів з косметичними вадами: автореф...дис. канд. псих наук. НПУ ім. М.П.Драгоманова. К., 2006. 20 с.
4. Олійник С.В. Психологічні особливості сприймання образу власного тіла у підлітковому віці. Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України. 2008. №1. С. 189-199.
5. Тіунова А.О. Вплив трансформації тілесних характеристик підлітка на формування його образу тіла. Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2015. №2. С.77-82.
6. Feingold A. Gender differences in body image are increasing. Psychological Science. 1998. № 9. P. 190–195.

Антончак Ірина

Науковий керівник – доц. Андрійчук Іванна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання адаптації молодих правоохоронців до умов служби має багатий науково-методичний базис, однак й досі залишається невичерпним. Під правоохоронною діяльністю слід розуміти діяльність спеціально уповноважених державних органів, основними функціями яких є охорона прав та законних інтересів громадян, виявлення, припинення та попередження правопорушень у всіх сферах життєдіяльності суспільства, притягнення до відповідальності винних, шляхом застосування юридичних заходів впливу відповідно до чинного законодавства України. Така діяльність здійснюється правоохоронними та іншими визначеними державними органами, а також за окремими напрямками громадськими організаціями. Важливу роль у зазначеній діяльності відіграють саме правоохоронні органи, зокрема, Національна поліція України.

Завданнями Національної поліції України є надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав та свобод людини, а також інтересів суспільства та держави в цілому, протидія злочинності. Враховуючи важливість функцій, які покладено саме на працівників органів Національної поліції України, вагомим аспектом є забезпечення професійного кадрового апарату з метою належного виконання працівниками покладених завдань.

Професіоналізм працівників органів Національної поліції України включає в себе сукупність необхідного комплексу знань, умінь реалізовувати їх на практиці, а також наявність особистісних якостей, які визначають відповідність працівника характеру та умовам професійної діяльності [1].

Однією із важливих умов успішної діяльності є професійна адаптація поліцейських, що пов'язана як із специфікою самої правоохоронної діяльності та непередбачуваних умов, в яких вона здійснюється, так із психологічною готовністю особистості до виконання покладених

завдань. Формування професійної адаптації є необхідною передумовою становлення працівників Національної поліції України професіоналами своєї справи, що розпочинається ще в процесі навчання.

Як показав аналіз літератури, адаптація від лат. «adaptation» - пристосування, це зміни, що супроводжують на рівні психічної регуляції процес активного пристосування індивіда до нових умов життєдіяльності.

Вивченням проблематики адаптації займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені у різних галузях науки. Особливості соціальної адаптації розглядали А. Знанецький, Ж. Піаже, Г. Сельє, Г. Балл, Е. Тоффлер, Л. Філіпс, Х. Хартман та інші.

Г. Балл вказує, що соціальна адаптація – активний процес пристосування до соціального середовища, спрямований на збереження та формування оптимального балансу між особою, її внутрішнім станом і навколишнім середовищем тут і тепер та з перспективою майбутнього [2].

У психологічному аспекті поняття адаптації досліджували Ф. Василюк, О. Леонтєв, А. Налчаджян, А. Петровський, С. Рубінштейн та інші, визначаючи як пристосування особистості до існування в суспільстві, з власними потребами, мотивами та інтересами.

У психологічному словнику А. Петровського та М. Ярошевського адаптація – це пристосування будови і функції організму. Провідну роль в успішності адаптації до екстремальних умов відіграють процеси тренування, разом із функціональним, психічним і моральним станом індивіда [5].

Філософські та психологічні аспекти адаптації працівників до професійної діяльності у різних сферах вивчали А. Асмолов, Л. Виготський, В. Загвязинський, А. Петровський та інші. Л. Корель виділила та описала чотири найважливіші типи адаптивних механізмів, що характеризуються принциповими, сутнісними відмінностями: 1) адаптація як розвиток; 2) адаптація як захист; 3) адаптація як відхід (ухилення); 4) адаптація як реверсія [4].

Вивченням концептуальних засад особливостей професійної адаптації займалися такі вчені як С. Вершловський, Т. Кухарчук, І. Облес, М. Фіцула та інші, зазначаючи, що професійна адаптація - це складний процес взаємодії особистості з конкретним визначеним середовищем професійної діяльності.

Особливості професійної діяльності поліцейських вивчали такі сучасні вчені як Д. Александров, В. Андросюк, В. Барко, Л. Казміренко, Я. Кондратьєв, О. Корнєв, Т. Матвієнко та інші. Якщо говорити про професійну адаптацію, то необхідно зазначити, що це складний процес пристосування до нових умов та вимог обраної професії, суспільного та професійного середовища, засвоєння ціннісних орієнтацій, усвідомлення мотивів та завдань діяльності, зближення внутрішніх нормативів поведінки особистості та професійної групи. Професійна адаптація - комплексна система заходів, покликана сприяти процесу пристосування особистості до психологічних та організаційно-технічних особливостей професійної діяльності, успішному професійному становленню працівника, відповідності між його професійними намірами, інтересами, якостями і вимогами діяльності.

Зупинимося на специфіці професійної адаптації щойно прийнятих на службу в органи Національної поліції України працівників. Вона обумовлена як самим характером діяльності поліції, так і тими специфічними умовами, в яких вона здійснюється. Професійна адаптація працівників органів Національної поліції України - складна багатогранна структура, в якій виділяють такі аспекти: адаптація до фізичних умов професійного середовища (психофізіологічний аспект); адаптація до професійних завдань, способів та методів професійної діяльності, професійної інформації (професійний аспект); адаптація до соціальних компонентів професійного середовища (соціально-психологічний аспект) [3].

Аналіз теоретичних досліджень даного питання, дає можливість виділити декілька напрямків професійної адаптації молодих працівників, які вступили на службу до органів Національної поліції України, та труднощів, з якими вони стикаються на перших порах своєї діяльності.

Зокрема, це труднощі, які пов'язані зі складністю завдань, що покладаються на поліцейських, як в професійному, так і в психологічному аспектах, а також значним обсягом самостійної роботи. Саме в даному напрямку важливим є наявність таких професійних якостей як фізична витривалість та психологічна стійкість, які б мали сформуватися у працівника ще

під час навчання у відомчому навчальному закладі зі специфічними умовами навчання. Наступним важливим аспектом є необхідність постійного суворого дотримання дисципліни, в тому числі і в критичних ситуаціях, з якими стикаються поліцейські в професійній повсякденній діяльності.

Не менш важливим для молодого працівника є чітке дотримання субординації у відношенні «керівник - підлеглий», розуміння необхідності виконання вказівок та поставлених завдань. Невиконання наказів або халатне ставлення до службових обов'язків спричиняє сувору відповідальність. Особливості взаємостосунків із керівним складом мають значний вплив на адаптацію до умов служби. В даному аспекті слід розглядати і налагодження міжособистісних взаємовідносин із сформованим колективом. Ще одним аспектом є усвідомлення та дотримання жорстких правил поведінки не тільки під час виконання професійних завдань, але й поведінки у побуті, проведення дозвілля, обмеженого кола знайомств. В багатьох колективах цей бік життя піддається значному контролю та неформальній регламентації.

Важливу роль у професійній адаптації молодого працівника, який вступив на службу до органів Національної поліції України, є організація психологічного супроводу практичної діяльності, з метою подолання стресових ситуацій, які виникають на перших порах професійного становлення. Стресові ситуації пов'язані із напруженим характером правоохоронної діяльності, динамічним розвитком подій та необхідністю швидкого прийняття рішень при підвищеній відповідальності за прийняті рішення, а також психологічній неготовності молодого працівника до непередбачуваного розвитку подій.

Отже, питання адаптації молодих фахівців до умов праці завжди залишається актуальним через індивідуальність способів адаптаційного процесу, які частково пов'язані із соціально-психологічним типом особистості молодих фахівців, постійним розвитком суспільства та самої правоохоронної системи. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у підборі та апробації діагностичного інструментарію щодо виявлення особливостей професійної адаптації працівників Національної поліції України до правоохоронної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александров Д. О. Психологічна характеристика основних рівнів адаптації працівника органів внутрішніх справ до умов професійної діяльності. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: збірник наукових праць Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2013. № 4 (21). С. 114-121.
2. Балл Г. А. Понятие адаптации и его значение для психологии личности. Вопросы психологии. 1989. №1. С. 92-100.
3. Дмитриев И.Д. Профессиональная адаптация: учеб. пособие. Москва: Просвещение, 2000. 79 с.
4. Корель Л.В. Социология адаптаций: вопросы теории, методологии и методики. Новосибирск, 1995. 424 с.
5. Психологический словарь / под. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевича. Москва, 1990. 494 с.

Мартиняк Оксана

Науковий керівник – доц. Андрійчук Іванна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ У СТАРШОМУ ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Актуальність розгляду проблеми соціально-психологічних особливостей міжособистісного спілкування у старшому підлітковому віці посилюється тим, що людина постійно стикається з різноманітними перешкодами, які спонукають її до об'єднання з іншими, для того щоб разом їх подолати. А в цьому віці, коли відбувається особистісне та професійне становлення підлітків та коли вони спрямовують свої сили, щоб отримати бажану освіту, а надалі омріяну роботу за фахом, кількість цих непередбачуваних труднощів лише збільшується.

У співжитті людських взаємовідносин одні із головних елементів проявляються саме в спілкуванні та психологічних контактах. Якраз через спілкування відбуваються процеси пізнання світу, власної духовності, виявляється любов та довіра один до одного, встановлюються та розвиваються різного роду стосунки, відбувається підтримка